

POGLAVLJE 5

PRILAGOĐAVANJE REGULATIVE O ŽIVOTNOJ SREDINI POLITICI EVROPSKE UNIJE

Olja Munitlak Ivanović¹

Apstrakt

Rad ukazuje na činjenicu da globalni problemi zaštite životne sredine prevazilaze okvire granice bilo koje države, te zahtevaju rešenja na nadnacionalnom nivou. Cilj ovog rada je da ukaže na nužnost prilagođavanja politike i propisa Evropske unije o životnoj sredini na zakonodavstvo Srbije sa posebnim akcentom na uticaj ovih propisa na tokove međunarodne razmene Srbije i shodno tome njenu konkurentnost. Ovo je bitno iz razloga što su sve ekonomske aktivnosti, a time i međunarodna trgovina, zasnovane na ekološkim resursima. Propisi Evropske unije određuju standarde kvaliteta životne sredine odnosno definišu način na koji se odvijaju procesi proizvodnje i pružanja usluga, standarde koji se odnose na proizvode i zahteve koji se odnose na projektovanje i planiranje, i nužno je da se Srbija prilagodi ovim propisima. U pregovorima o trgovinskoj liberalizaciji posebna pažnja je posvećena pitanjima trgovine i ekologije. Obzirom na nameru Srbije da se pridruži Evropskoj uniji, ona je u obavezi da prilikom preuzimanja zakonodavstva Unije ne približava samo pravne tekstove, već da suštinski prilagodi svoje institucije što znači da sprovede korenite promene u nacionalnom, administrativnom, sudskom sistemu i privatnom sektoru, što će sigurno imati pozitivan uticaj na konkurentnost Srbije.

Ključne reči: *Evropska unija, propisi, direktive, životna sredina, privreda, međunarodni trgovinski tokovi, održivi razvoj*

¹ Prof. dr Munitlak Ivanović, vanredni profesor, Univerzitet Educons, Sremska Kamenica, e-mail: oljaivanovic@eunet.rs

UVOD

Rad je rezultat višegodišnjeg istraživačkog napora autora koji su za predmet analiza imali teoriju i praksu vezanu za koncept održivog razvoja i njenu primenu u Srbiji i u svetu. Kako je tema ovog rada vezana za petu oblast Projekta „Izazovi i perspektive strukturnih promena u Srbiji: strateški pravci ekonomskog usklađivanja sa zahtevima EU“, koji se odnosi na unapređenje konkurentnosti i nacionalnog identiteta Srbije u funkciji podsticanja održivog privrednog razvoja, problem rada je fokusiran na razvoj stubova održivog razvoja. Privreda Srbije je suočena sa ozbiljnim problemima koji imaju korene i u neadekvatnoj privrednoj strukturi i samom konceptu razvoja. Ekonomska kriza koja je počela 2008. godine, je ukazala na velike strukturne probleme i postavila nove zadatke ne samo pred ekonomsku nauku, nego i pred ceo koncept održivog razvoja, čiji je jedan od stubova ekonomski podsistem odnosno adekvatan ekonomski razvoj. Usklađivanje naše politike zaštite životne sredine i ekologije, a shodno tome usklađivanje i ekonomskih aktivnosti na adekvatan način, je nužno radi usklađivanja sa Poglavljem 27 (prema pregovaračkim poglavljima za članstvo u EU), odnosno sa Politikom životne sredine i unutrašnjeg tržišta EU. Iz samog naziva ove Politike vidi se direktna povezanost životne sredine sa funkcionisanjem tržišta (uključujući i međunarodnu trgovinu), jer propisi Evropske unije koji normiraju standarde kvaliteta životne sredine i njima komplementarne ekološke standarde za proizvode, industrijske procese proizvodnje i poslovanja jesu pravila unutrašnjeg tržišta (Centar za Evropske politike).

Rimskim ugovorom iz 1958. godine, nije predviđena nadležnost niti zajednička ekološka politika, pa su ekološki problem rešavani na nacionalnom nivou. Ekološki problem ne poznaju administrativne niti druge granice, te njihovo rešavanje ne može adekvatno biti rešeno na nacionalnom nivou. Različite nacionalne ekološke politike vremenom su postajale problem i prepreka za trgovinu u okviru i izvan zajedničkog tržišta.

Današnji propisi Evropske unije sprovode politiku životne sredine Unije u užem i širem smislu. U užem smislu propisi su instrument sprovođenja politike životne sredine utvrđene na nivou cele Unije. U širem smislu, zajednička pravila Unije su sredstvo uklanjanja razlika između nacionalnih propisa, odnosno primene nadnacionalnih propisa i ujednačavanja pravnog režima slobode kretanja robe, kapitala i usluga, na unutrašnjem tržištu, sa aspekta zaštite životne sredine. Istovremeno, ona određuju ekološke i tehničke zahteve pod kojima se roba može staviti u promet i uvoziti na jedinstveno tržište. Navedene karakteristike ovih

pravila, značajno utiču na regulativu u Srbiji i nužno se moraju uzeti u obzir prilikom proizvodnje i/ili projektovanja proizvoda i usluga namenjenih izvozu na tržište Unije.

ZAKONODAVSTVO U ZAŠTITI ŽIVOTNE SREDINE U EVROPSKOJ UNIJI - NOSILAC EKOLOŠKIH PROMENA

Obzirom da su ekološki problemi mahom globalni, oni zahtevaju rešenje i politike na nadnacionalnom nivou. Evropska unija je aktivan učesnik u izradi i primeni međunarodnih konvencija i sporazuma u oblasti životne sredine. Jedan od pokretača ovakvog stava je svesnost na postoji direktna veza između ekoloških propisa i međunarodnih trgovinskih tokova. Srbija se stoga nalazi u situaciji da svoje ekološke propise i politiku životne sredine prilagodi Poglavlju 27, ne samo iz razloga pregovaračkih uslova za članstvo u Evropskoj uniji, nego kako bi svoje proizvode pripremila za izvoz na ovo ali i druga tržišta. Pitanje rasta izvoza je jedno od najbitnijih ekonomskih ciljeva, ali ono je povezano i sa međunarodnim ekološkim propisima, što upućuje na suštinu koncepta održivog razvoja, a to je da su ekonomski, ekološki i socijalni problemi i ciljevi međusobno veoma tesno povezani. U suštini, ekološki propisi Unije definišu *nivo* ispod kojeg se slobodna međunarodna trgovina može odvijati. Shodno tome, politika životne sredine Evropske unije, čiji smer Srbija treba da prati, je neodvojiva od ekonomske politike, politike unutrašnjeg tržišta i zajedničke trgovinske politike, konkurentnosti, energetske sigurnosti i efikasnosti i slično, što nas opet upućuje na primenu održivog razvoja u praksi.

Iz navedenih razloga, početkom osamdesetih godina XX veka definisana je potreba za vođenjem zajedničke ekološke politike na nivou Evropske unije (Dimitrijević, Munitlak Ivanović, 2008, str. 97-103). Članice Evropske unije dobrovoljno i intenzivno usklađuju odnosno harmonizuju zakonodavstvo u ovoj oblasti, jer je to uslov za osiguranje kvaliteta životne sredine sa jedne strane i održive proizvodnje i potrošnje sa druge strane. Lisaboski ugovor ističe kao jedan od važnijih ciljeva u politici zaštite životne sredine – promociju mera na međunarodnom nivou koje se bave regionalnim ili globalnim ekološkim problemima. Evropska unija veoma aktivno učestvuje ne samo u izradi, već i u ratifikaciji i implementaciji multilateralnih sporazuma o životnoj sredini (Stanković, Glušac, 2012 str. 18-23).

Evropska unija uređuje zakonodavstvo u oblasti životne sredine kroz tri primarna pravna instrumenta: 1. direktive (obavezuju samo rezultat koji treba realizovati ali članicama ostavljaju izbor oblika i metode primene), 2. propisi i 3. odluke (one su

obavezujuće u celosti i direktno se primenjuju na zemlje članice Evropske unije) (Čajka, Jovanović, 2014 str. 207-213).

Najveći deo evropskog zakonodavstva u oblasti ekologije je regulisan direktivama čija implementacija još uvek predstavlja problem na nivou Unije. Direktive su obavezujuće samo kao rezultat i moraju se formalno preneti u nacionalno zakonodavstvo. Ova činjenica članicama omogućava znatnu fleksibilnost prilikom integracije zakonodavstva Unije iz ove oblasti u sistem nacionalnog ekološkog zakonodavstva. Ipak, Evropska komisija se zalaže za stav da prednost treba dati direktivama, pri čemu bi se propisi primenjivali samo u slučajevima posebnih potreba (Vukasović, 2005).

ODNOS EKOLOŠKE REGULATIVE EVROPSKE UNIJE NA MEĐUNARODNE TRGOVINSKE TOKOVE

Iz prethodno navedenih razloga, vidi se direktna veza između regulative u oblasti zaštite životne sredine i ekologije, koje donosi Evropska unija i intenziteta tokova međunarodne trgovine između članica i nečlanica Unije, a time i utiče na konkurentnost pojedinih privreda. Propisi Evropske unije definišu standarde kvaliteta životne sredine, zahteve koji se odnose na procese proizvodnje i pružanja usluga, standarde koji se odnose na proizvode i zahteve koji se odnose na projektovanje i planiranje:

- Standardi kvaliteta koji se odnose na životnu sredinu definišu poželjan nivo stanja životne sredine ili njenog dela (voda, vazduh, zemljište) posmatrano u odnosu na fizičke, hemijske i ekološke parametre, koje treba dostići, održati odnosno unaprediti pravnim ili drugim merama. Konkretno se mogu navesti sledeće direktive: Okvirna direktiva za vode, CAFE Direktiva, Direktiva o buci i slično.
- Zahtevi koji se odnose na industrijske procese su različiti oblici zahteva ili uslova vezanih, za neposredno ili posredno obavljanje konkretnih proizvodnih aktivnosti. Ovi zahtevi se obično odnose na način njihovog obavljanja. U suštini reč je o stanju u životnoj sredini koje te aktivnosti moraju ispuniti odnosno tehnike koje moraju biti primenjene posmatrano u odnosu na standarde kvaliteta životne sredine, zahteve energetske efikasnosti i intenzivnosti, standarde emisija, industrijske bezbednosti te odgovornog upravljanja prirodnim resursima. Ovde se mogu navesti sledeće direktive: Direktiva o industrijskim emisijama, Direktiva o deponijama, Direktiva o komunalnim otpadnim vodama i slične.

- Standardi koji se odnose na proizvode određuju minimalne ekološke zahteve koje konkretni proizvod i/ili pakovanje trebaju da ispune pre izlaska na tržište odnosno pre stavljanja u promet takve robe. U suštini reč je o direktivama i zahtevima Evropske unije koje se odnose na uklanjanje rizičnog sastava proizvoda i/ili pakovanja, štetnih emisija ili buke, mogućnost i podobnost materijala za reciklažu, ponovnu upotrebu ili bezbedno odlaganje i energetska efikasnost.
- U skladu sa načelima održivog razvoja, prevencije i načelom učešća javnosti u donošenju odluka koje mogu imati značajan negativan uticaj na životnu sredinu, direktive Evropske unije definišu procedure odlučivanja u oblasti strateškog planiranja i projektovanja. Ovi propisi se donose u skladu sa ciljem da omoguće nadležnim i rukovodećim organima da svoje odluke iz oblasti razvoja, donose u skladu sa posebnom procedurom. Ovakvim odlukama prethodi analiza svih pozitivnih i negativnih aspekata uticaja planova, programa i projekata na životnu sredinu. Nakon toga se vrši razmatranje najpovoljnijih alternativa koje uključuju i odustanak od prvobitnog plana, programa i projekta u slučaju da bi oni imali loše posledice na zaštitu životne sredine, uz istovremeno razmatranje najbolje dostupnih informacija. Na ovaj način propisi su garancija prava da javnost učestvuje i da se zakonitost takvih odluka preispituje pred sudom (SEA direktiva i EIA direktiva).
- Tema odnosa između međunarodne trgovine i ekologije datira još iz kasnog XVIII veka. Važna uloga Unije u ovoj oblasti proizilazi iz njene vodeće uloge u diskusijama i učešću u Komitetu Svetske trgovinske organizacije o trgovini i ekologiji. Stav koji promoviše Unija bazira se na visokom stepenu zaštite životne sredine uz istovremene korektne i fer trgovinske sisteme. Posebna pažnja je posvećena pitanjima trgovine i ekologije kojima je dato centralno mesto u pregovorima o trgovinskoj liberalizaciji. Razlog ovakvom stavu proizilazi iz činjenice da apsolutno sve ekonomske aktivnosti, a time i međunarodna trgovina, su zasnovane na ekološkim resursima. Deo javnosti ističe da životna sredina treba da se zaštititi kroz mere ekološke politike sa podsticajnom ulogom za trgovinu i konkurentnost, a drugi deo javnosti stoji na stanovištu da ekološka politika ograničava trgovinske tokove. Međutim, preovlađujući je stav da se nediskriminatorski i otvoreni trgovinski sistem i mere zaštite životne sredine kao i implementacija održivog razvoja nužno moraju međusobno preplitati i podržavati (Grisham, el.all, 2005, str. 12).

Konkretni podaci iz prošlosti pokazuju da na bilateralne izvozne tokove EU14 pozitivan uticaj imaju sporazumi kako u oblasti trgovine tako i u oblasti ekologije u

periodu od 1988-2008. godine. Ekološki propisi donešeni u tom periodu nisu predstavljali prepreku međunarodnoj trgovini, kada su u pitanju članice Unije. Takav trend je nastavljen i u narednom periodu. Potpisivanjem niza ekoloških sporazuma između Evropske unije i Svetske trgovinske organizacije, došlo se do rezultata da su članice Unije povećale izvoz u članice Svetske trgovinske organizacije za oko 31%, a izvoz u zemlje članice Unije je porastao za 16% (De Santis, 2011, str. 1-18).

HARMONIZACIJA REGULATIVE U OBLASTI ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE U SRBIJI SA ZAKONODAVSTVOM EVROPSKE UNIJE

Strogi zahtevi Unije zahtevaju kako harmonizaciju propisa, tako i njihovu implementaciju u realnosti. Srbija jeste napravila značajne pomake u ovoj oblasti nakon 2000. godine. Vlada Srbije je usvojila ekološke prioritete i smernice za dalji razvoj ekološkog zakonodavstva i njegovu harmonizaciju sa evropskim zakonodavstvom, pristupanje pojedinim međunarodnim ugovorima iz oblasti životne sredine, kao i učešće u radu međunarodnih organizacija u ovoj oblasti. Ne treba smetnuti sa uma, da je Srbija dobila i finansijsku, tehničku i druge oblike pomoći od međunarodnih organizacija (OEBS, EU, UNEP,...) ali i od pojedinih država (Japan, Austrija, skandinavske i druge zemlje) (Todić, 2005). Konkretno, Delegacija EU u Srbiji za projekte životne sredine i poljoprivrede, ističe da je u prethodnih 10 godina za životnu sredinu Unija izdvojila 700 miliona EUR kao deo redovne pomoći. U proseku, godišnje svaki četvrti EUR koji Srbija dobije od Brisela se ulaže u životnu sredinu a najave koje stižu iz EU govore da će tako biti i u budućnosti (Vučenović, 2014) .

Poruka Delegacije EU u Srbiji za projekte životne sredine i poljoprivrede, je da će Srbija do stupanja u Evropsku uniju morati da primeni skoro sve evropske ekološke standard, u suprotnom to će se negativno odraziti na konkurentnost proizvoda namenjenih izvozu. Kako bi obezbedila finansijska sredstva za takve projekte, Srbija će morati dosledno da primenjuje zakone čime garantuje da će se novi sistemi i infrastruktura zaista koristiti, pa će time biti i isplativi.

Najveći konkretni značaj u razvoju generalnih pravila upravljanja zaštitom životne sredine imaju međunarodni multilateralni ugovori u oblasti životne sredine koje su razvile a njima i upravljaju UN – Program Ujedinjenih nacija za životnu sredinu (UNEP). Na regionalnom nivou, pravo i praksa Evropske unije i Ekonomske komisije UN za Evropu, su za Srbiju od najvećeg značaja.

Harmonizacija regulative i prenošenje propisa nije mehanički zadatak koji se svodi na "prepisivanje" akata, bez prilagođavanja konkretnim problemima i mogućnostima Srbije. U Beloj knjizi je navedeno da uspešno funkcionisanje tržišta se zasniva na celokupnom skupu detaljnih propisa kojima se uklanjaju i formalne prepreke. Izazov za pridružene zemlje i one koje se za to pripremaju, je da prilikom preuzimanja zakonodavstva Unije ne približavaju samo njihove pravne tekstove, već da suštinski prilagode institucije i strukture. To podrazumeva fundamentalne promene odgovornosti nacionalnih, administrativnih, sudskih sistema ali i novog privatnog sektora (European Commission). Uloga međunarodnih organizacija je da donese nove i preispita postojeće naučno zasnovane standarde, koji bi omogućili liberalizaciju prometa. I ova činjenica ukazuje na tesnu povezanost između regulative Unije koja se odnosi na životnu sredinu i međunarodnu trgovinu i ima uticaj na konkurentnost proizvoda koji su ekološki podobni.

Propisi koji se odnose na unutrašnje tržište Unije, a odnose se na proces usklađivanja zakonodavstva su podeljene u 23 oblasti, pri čemu oblast poljoprivrede predstavlja najveći deo ukupnog zakonodavstva Unije (oko 40%). Mere koje su direktno relevantne za slobodan protok roba su obrađene u posebnim listama (oko 1000 mera, od toga su oko 200 mera percipirane kao ključne mere za proces usaglašavanja).

Proces harmonizacije zakonske regulative u Srbiji sa zakonskom regulativom Evropske unije nameće inoviranje srpskih zakonskih i podzakonskih akata. Važeći propisi u oblasti zaštite životne sredine u Republici Srbiji, sastoje se od 1. opštih propisa, 2. posebnih propisa o korišćenju i zaštiti pojedinih dobara i 3. ostalih propisa. Naravno tu svakako spadaju i Zakon o zaštiti životne sredine i Zakon o zaštiti prirode. Od važećih posebnih propisa u oblasti zaštite životne sredine u Srbiji, posebno su izdvojeni posebni propisi o korišćenju i zaštiti pojedinih dobara: prirodne vrednosti, vazduh, zemljište, vode, šume, biljni i životinjski svet, lovstvo i ribarstvo, uređenje prostora i izgradnja, buka, zračenje, otpad, opasne materija, zdravstvo i kvalitet prehrambenih proizvoda i elementarne i druge veće nepogode (Zeleni program).

KONKRETNI PROBLEMI U PRIMENI I HARMONIZACIJI ZAKONODAVSTVA EVROPSKE UNIJE U SRBIJI

Ekološko nasleđe u Srbiji je negativno i obimno, jer samo uklanjanje otpada je veoma skupo a Srbija je ekonomski još uvek u lošem položaju. Međutim

Delegacija u Srbiji za projekte životne sredine i poljoprivrede, smatra da je uklanjanje i upravljanje otpadom oblast u kojoj Srbija može dobro da napreduje, jer sprovodi Strategiju i Akcioni plan. Trenutna situacija koja se odnosi na otpad ja da deponije koje su u skladu sa evropskim standardima koristi skoro 20% stanovništva, a stopa prikupljanja otpada je 80%. Međutim i dalje ostaje problem nesanitarnih deponija koje bi trebalo da se reši otvaranjem regionalnih deponija, što jeste u planu (Čajka, Jovanović, 2014, str. 213-217). U Srbiji je postavljen cilj za ovu godinu: prikupljanje reciklažnog otpada radi ponovnog korišćenja otpada 30%. Taj nivo u Evropskoj uniji je duplo veći i iznosi čak 65%, a plan koji je postavljen za budućnost je 80%. Pored svih napora, nije realno očekivati suviše brz rast u ovoj oblasti u Srbiji. Iskustva evropskih zemalja ukazuju da je realno očekivati rast od 5% godišnje. To znači da se za toliku stopu poveća reciklaža a smanji odlaganje otpada na deponije.

Pored uklanjanja otpada, poseban problem čije rešavanje zahteva mnogo vremena je prerada otpadnih voda. Poseban problem predstavlja manjak stručnjaka za ekološka pitanja u skoro svim lokalnim samoupravama, što je karakteristika i drugih zemalja koje su danas članice Unije ili će postati u nekom narednom krugu proširenja Unije.

Najbolji pokazatelj stanja u kom se infrastruktura Srbije nalazi, je činjenica da je za prilagođavanje evropskim standardima nužno obezbediti 10,6 milijardi EUR, od čega je 5,5 milijardi EUR potrebno usmeriti u preradu otpadnih voda i vodosnabdevanje, a to je najzahtevniji deo usklađivanja sa ekološkim zahtevima Unije. Procene stručnjaka Delegacije EU je da se pravi rezultati u ovoj oblasti mogu očekivati 2020. ili čak 2025. godine (Vučenović, 2014). Ove činjenice ukazuju na mogućnost ili čak i nužnost zahteva Srbije za traženje prelaznog perioda odnosno odlaganje primene standarda, nakon pristupanja Evropskoj uniji. Zahtev za odlaganje bi morao biti dobro objašnjen i potkrepljen planovima prilagođavanja, planovima finansiranja i razlozima za odlaganje. Međutim, na dobijanje odlaganja Srbija ne može da računa jer Evropska unija po tom pitanju menja uslove i različito se odnosi prema zemljama kandidatima.

Za sanaciju i rešavanje navedenih ekoloških problema, Evropska unija i Japan su najavile dodatnu finansijsku pomoć. Ta pomoć bi bila realizovana u obliku kredita sa niskom kamatom i u obliku bespovratnih donacija. Pored navedenih konkretnih problema, ova sredstva bi trebalo da budu usmerena i na realizaciju drugih pitanja: smanjenje emisije gasova sa efektom staklene bašte, ublažavanje posledica vremenskih nepogoda uzrokovanih globalnim zagrevanjem i promovisanje i intenzivnija upotreba alternativnih izvora energije.

ZAKLJUČAK

Višegodišnja istraživanja autora u ovoj oblasti dovela su ga do zaključka da je privreda Srbije suočena sa teškim problemima koji svoje razlike kriju i u neadekvatnoj privrednoj strukturi i samom konceptu razvoja. Ekonomska kriza je ukazala na velike strukturne probleme i postavila nove zadatke pred ekonomsku nauku, ali za koncept održivog razvoja, čiji je jedan od stubova ekonomski podsistem odnosno optimalan ekonomski razvoj. Usklađivanje naše politike zaštite životne sredine, a shodno tome usklađivanje i ekonomskih aktivnosti na adekvatan način, je potrebno radi usklađivanja sa Poglavljem 27, prema pregovaračkim poglavljima za članstvo u Evropskoj uniji. Mada Rimskim ugovorom iz 1958. godine, nije predviđena nadležnost niti zajednička ekološka politike, ovi problem su rešavani na nacionalnom nivou, mada su ekološki problem nadnacionalne prirode. Svesnost da postoji direktna veza između ekoloških propisa i međunarodnih trgovinskih tokova i konkurentnosti, vodi ka aktivnom učešću Evropske unije u izradi i primeni međunarodnih konvencija i sporazuma u oblasti životne sredine.

Srbija se nalazi u situaciji da svoje ekološke propise i politiku životne sredine prilagodi Poglavlju 27, ne samo iz razloga pregovaračkih uslova za članstvo u Evropskoj uniji, nego i zbog pripreme proizvoda i usluga za izvoz na ovo i druga tržišta. Način proizvodnje, pakovanja, prometa i vrsta tehnologije, utiču na krajnju cenu proizvoda ili usluge, što ima presudan uticaj na konkurentnost naših proizvoda na tržištima gde su ova pitanja striktno definisana. Pitanje rasta izvoza je jedno od najbitnijih ekonomskih ciljeva, ali ono je povezano i sa međunarodnim ekološkim propisima, što upućuje na suštinu koncepta održivog razvoja. Propisi o zaštiti životne sredine Unije definišu *nivo* ispod kojeg se slobodna međunarodna trgovina može odvijati. Najveći deo evropskog zakonodavstva u oblasti ekologije je regulisan direktivama. Direktive obezbeđuju određeni rezultat te se moraju formalno preneti u nacionalno zakonodavstvo, što članicama omogućava znatnu fleksibilnost prilikom integracije zakonodavstva Unije iz ove oblasti u sistem nacionalnog zakonodavstva iz ove oblasti.

Propisi Evropske unije određuju standarde kvaliteta životne sredine odnosno definišu način na koji se odvijaju procesi proizvodnje i pružanja usluga, standarde koji se odnose na proizvode i zahteve koji se odnose na projektovanje i planiranje. U pregovorima o trgovinskoj liberalizaciji posebna pažnja je posvećena pitanjima trgovine i ekologije. Ovakav stav ne čudi jer su apsolutno sve ekonomske aktivnosti, a time i međunarodna trgovina, zasnovane na ekološkim resursima.

U svrhu što lakše harmonizacije prava Srbije koje se odnosi na zaštitu životne sredine, Vlada Srbije je usvojila ekološke prioritete i smernice za dalji razvoj ekološkog zakonodavstva i njegovu harmonizaciju sa evropskim zakonodavstvom, pristupanje pojedinim međunarodnim ugovorima iz oblasti životne sredine, kao i učešće u radu međunarodnih organizacija u ovoj oblasti. Radi pomoći u ovoj oblasti, Srbija je dobila i finansijsku, tehničku i druge oblike pomoći od međunarodnih organizacija i nekih država. Novi oblici pomoći koje najavljuje Unija i njene članice, koji su neophodni za dalju harmonizaciju prava u ovoj oblasti, će biti u obliku kredita sa niskom kamatom i u obliku bespovratnih donacija. Ova sredstva bi uglavnom trebala biti usmerena u rešavanje dva goruća problema – uklanjanje otpada i prerada otpadnih voda, ali i za smanjenje emisije gasova sa efektom staklene bašte, ublažavanje posledica vremenskih nepogoda uzrokovanih globalnim zagrevanjem i promovisanje i intenzivnija upotreba alternativnih izvora energije. Loše stanje u kom se infrastruktura Srbije nalazi, vidi se iz vrednosti koje su potrebne za prilagođavanje evropskim standardima. Prema trenutnim procenama za samo približavanje standardima je nužno obezbediti 10,6 milijardi EUR, odnosno 5,5 milijardi EUR je potrebno usmeriti u preradu otpadnih voda i vodosnabdevanje. Ovo je najzahtevniji deo usklađivanja sa ekološkim zahtevima Unije. Navedeno upućuje na mogućnost ili čak i nužnost zahteva Srbije za traženje prelaznog perioda odnosno odlaganje primene standarda, nakon pristupanja Evropskoj uniji.

Poruka koja stiže redovno iz Evropske unije ukazuje da će Srbija do stupanja u ovu integraciju morati implementirati skoro sve evropske ekološke standarde. Kako bi obezbedila dodatna finansijska sredstva za takve projekte, Srbija treba da dosledno primenjuje zakone čime garantuje da će se novi sistemi i infrastruktura zaista koristiti. Proces harmonizacije zakonske regulative u Srbiji sa zakonskom regulativom Evropske unije nameće inoviranje srpskih zakonskih i podzakonskih akata. Ovaj proces se ne svodi na mehanički zadatak doslovnog prepisivanja akata nego zahteva prilagođavanje konkretnim mogućnostima i problemima naše zemlje. Buduće članice Unije su u obavezi da prilikom preuzimanja zakonodavstva Unije ne približavaju samo njihove pravne tekstove, već da suštinski prilagode institucije i strukture, što se odnosi na korenite promene odgovornosti nacionalnih, administrativnih, sudskih sistema i privatnog sektora.

Poseban problem predstavlja manjak stručnjaka za ekološka pitanja u skoro svim lokalnim samoupravama, što je karakteristika i drugih zemalja koje su danas članice Unije ili će postati u nekom narednom krugu proširenja Unije. Procene stručnjaka Delegacije EU je da se vidljivi rezultati u ovoj oblasti mogu očekivati 2020. ili čak 2025. godine. Ove činjenice ukazuju na mogućnost ili čak i nužnost

zahteva Srbije za traženje prelaznog perioda odnosno odlaganje primene standarda, nakon pristupanja Evropskoj uniji.

LITERATURA

1. Centar za Evropske politike, *Poglavlje 27: Politika životne sredine i unutrašnje tržište EU*, (<http://www.europeanpolicy.org/politike/27-zivotna-sredina.html>)
2. Čajka, Z., Jovanović, L. (2014) *Održivi marketig menadžment*, Monografija, Naučno stručno društvo za zaštitu životne sredine Srbije „Ecologica“, Beograd.
3. Dimitrijević, B., Munitlak Ivanović, O. (2008), *Ekonomika evropskih integracija*, Fakultet za uslužni biznis, Sremska Kamenica.
4. De Santis, R. (2011) „Impact of environmental regulations on trade in the main EU countries: conflict or synergy?“, *European network of economic policy research institutes, Working paper*, N° 56.
5. European Commission, *White papers*, http://ec.europa.eu/white-papers/index_en.htm
6. Grisham, K., Johnson, C., Sahara, M. (2005) „The National Modeling United Nation“, *World Conservation Union, Background Guide*
7. Pravni fakultet, *Zeleni program*, Univerzitet u Novom Sadu (<http://ekologija.pf.uns.ac.rs/propisi.htm>)
8. Stanković, M., Glušac, D. (2012) *Ekološki menadžment i mala i srednja preduzeća: iskustva EU*, Zbornik radova, „International Conference on Energy Efficiency and environmental Sustainability, EEES 2012“, Subotica.
9. Todić, D. (2005) „Upravljanje životnom sredinom – Srbija: sjajna vizija, kratki dometi“, *Vreme*, N° 751.
10. Vukasović, V. (2005) „Pravna zaštita životne sredina u Srbiji: Vladini ekološki prioriteti“, *Vreme*, N° 751.
11. Vučenović, S. (2014) „Primena većine ekoloških standarda EU do pristupanja“, *EurAktiv, Novinska agencija BETA*, (<http://www.euraktiv.rs/pregovori-sa-eu/7812-primena-veine-ekolokih-standarda-eu-do-pristupanja>)

SUMMARY

ADJUSTMENT OF REGULATIONS ON ENVIRONMENT POLICY OF THE EUROPEAN UNION

The work suggests that global environmental problems transcend the limits of the boundaries of any state, and require solutions at supranational level. The aim of this paper is to point out the necessity to adapt policies and regulations of the European Union on environmental legislation in Serbia with special emphasis on the impact of these regulations on the flows of international trade and consequently its competitiveness in Serbia. This is important because all economic activity, and thus international trade, based on environmental resources. European Union regulations define environmental quality standards that define the way in which the processes of production and service provision standards relating to products and requirements relating to the design and planning, and it is necessary to adapt these regulations Serbia. In the negotiations on trade liberalization, special attention is paid to the issues of trade and the environment. Given the intention of Serbia to join the European Union, it is required to downloading Union legislation not only approaching legal texts, but to substantially adapt their institutions as means to implement radical changes in national, administrative, judicial system and the private sector and surely have a positive impact on the competitiveness of Serbia.

Key words: European Union, regulations, directives, environment, economy, international trade, sustainable development